

КАФЕДРА СТАРОВИННОЇ МУЗИКИ

Українське музичне Бароко

Освітній ступінь

магістр

Курс	2
Семестр	4

Спеціальність

025 Музичне мистецтво

Освітньо-професійна програма

«Фортепіано», «Орган»,
«Скрипка», «Оркестрово-струнні інструменти: «Альт», «Віолончель», «Оркестрово-струнні інструменти: «Арфа», «Контрабас», «Оркестрові духові та ударні інструменти: «Флейта», «Гобой», «Кларнет», «Фагот», «Саксофон», «Валторна», «Труба», «Тромбон», «Туба», «Ударні інструменти», «Баян», «Акордеон», «Бандура», «Народні інструменти: «Балалайка», «Гітара», «Домра», «Цимбали», «Хорове диригування», «Оперно-симфонічне диригування», «Оперний спів», «Камерний спів», «Музикознавство», «Композиція»

Статус

обов'язкова / **вибіркова**

ECTS	4	
Годин	120	9
Лекційні	20	2
Семінарські	20	
Самостійна робота	80	5

Семестровий контроль

екзамен/залік

Інформація про викладача

ПІБ	Ігнатенко Євгенія Василівна В.о. доцента, кандидат мистецтвознавства
------------	--

Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=zmGuB8YAAAAJ&hl=uk
e-mail	evgeniaopus31@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Зацікавленість музичним мистецтвом віддалених епох – одна з характерних тенденцій сучасної культури, яка намітилася ще на початку ХХ ст. Робота музикознавців з рукописами, історичні та культурологічні дослідження, пошук автентичної манери виконання давньої музики – різні ланки поступового процесу освоєння спадщини старих майстрів. Важливою складовою загальноєвропейського руху відродження старовинної музики є дослідження і виконання української музики доби Бароко. Дисципліна «Українське музичне Бароко» відповідає запитам сучасного музичного життя і представляє новий напрямок розвитку вищої мистецької освіти в Україні.

Предметом курсу «Українське музичне Бароко» є історія розвитку української музики XVII–XVIII ст. в індивідуальних та історичних проявах.

Об'єктом навчальної дисципліни є українська музика XVII–XVIII ст. в історично-стильовій перспективі.

Мета курсу – детальне вивчення української барокової музики XVII–XVIII ст., яка в подальшій роботі виконавця може стати основою його репертуару.

Завдання курсу:

- 1) окреслити історичну перспективу розвитку української церковно-співацької традиції;
- 2) сформувати уявлення про музичний стиль Бароко;
- 3) ознайомити з основними музичними жанрами українського музичного мистецтва XVII–XVIII ст. і визначити їх особливості;
- 4) визначити нові підходи в інтерпретації музики «докласичного» періоду;
- 5) сприяти введенню української барокової музики до концертного репертуару сучасних виконавців.

Студенти повинні знати:

- історичну перспективу розвитку української музики в стильовому аспекті;
- основні засади різних історичних стилів виконавства;
- понятійний та категоріальний апарат предмету.

Студенти повинні вміти:

- грамотно проаналізувати музичний твір і його виконавську інтерпретацію;
- визначити жанр твору і його приналежність до конкретного стильового напрямку;
- застосувати набуті теоретичні знання при виконанні твору;
- виявити знання відповідного музичного матеріалу;
- користуватися необхідною літературою.

Перелік тем

Тема 1. Загальна характеристика курсу. Історія відродження української барокової музики: публікація джерел, виконавські інтерпретації. Джерелознавчі аспекти дослідження української музики XVII–XVIII ст.

Тема 2. Художні принципи стилю Бароко, їх прояв у різних видах мистецтв: живописі, архітектурі, літературі, музиці.

Тема 3. Стильовий перелом в українській церковній музиці рубежу XVI–XVII ст. Партесний спів: стильові параметри. Партесний спів у Росії: роль української школи музики у розвитку російської церковно-співацької традиції XVII ст.

Тема 4. М. Дилецький: факти біографії, характеристика творчості. Концертні твори. Літургійні цикли.

Тема 5. Трактат М. Дилецького «Музичійська граматика»: аналіз основних положень.

Тема 6. Творчість С. Пекалицького та І. Домарацького. Анонімні твори покаянної тематики: «Сіде Адам прямо рая», «О горе мні», «Оле, окаянная душе», «Приближается душе конец» та ін.

Тема 7. Стильовий розвиток партесного концерту у XVIII ст. Панегіричні концерти петровської доби. Партесні концерти на віршований текст – нове явище в українській музиці середини XVIII ст. Пародійний концерт «Сначала днесь поутру рано». Партесний твір як феномен барокового мистецтва.

Тема 8. Український кант і духовна пісня. Інструментальна музика. Лютневі табулатури.

Тема 9. Український варіант Бароко. Українська музика XVII–XVIII ст. у контексті західноєвропейського музичного Бароко.

Тема 10. Проблеми виконавської інтерпретації української барокової музики

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, презентація, диспут.

Навчальні ресурси

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	10
2.	Аналітична робота з нотним текстом	10
3.	Практична робота з виконання творчих завдань	20
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

«Відмінно»: знання матеріалу – 100%, виконання всіх письмових завдань, повний аналіз запропонованої музичної літератури.

«Добре»: знання матеріалу – 70%, достатньо добре виконання письмових робіт, досить повний аналіз музичного матеріалу.

«Задовільно»: знання матеріалу – 50%, задовільне виконання письмових робіт, частково проаналізована музична література.

«Незадовільно»: курс не засвоєний студентом, більшість письмових робіт не виконана, аналіз музичної літератури незадовільний.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

**Рекомендована
література**

---

1. Антонович М. *Musica sacra*: Збірник статей з історії української церковної музики. – Львів, 1997. – 261 с.
2. Баранова Т. Николай Дилецкий и западноевропейская теория музыки // Музыкальная культура Средневековья (Тезисы и доклады конференций). – М., 1991. – Вып. 2. – С. 152–156.
3. Барокові духовні пісні з рукописних співаників XVIII ст. Лемківщини / Вступ, упорядкування і коментарі О. Гнатюк. – Львів: Місіонер, 2000. – 336 с.
4. Вельфлин Г. Основные понятия истории искусств. Проблема эволюции стиля в новом искусстве. – С-Пб., 1994.
5. Гарднер И. Богослужбное пение русской православной церкви: Сущность. Система. История: В 2 т. – М.: Московская духовная академия, 1998. – Т. 1. – 592 с. Т. 2. – 640 с.
6. Гатовская Е., Плотникова Н. Партесный концерт XVIII в. (на примере рукописных памятников г. Ярославля) // Вестник ПСТГУ V: Музыкальное искусство христианского мира. – 2009. – Вып. 1 (4). – С. 90–106.
7. Герасимова И. Николай Дилецкий: творческий путь композитора XVII века. – Автореф. дис. ... канд. искусствоведения. – М., 2010. – 19 с.
8. Герасимова-Персидская Н. «Прийдите, людие» Дилецкого – рождение признаков векторной композиции // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. – К., 2007. – Вип. 61. – Кн. 3. – С. 38–50.
9. Герасимова-Персидская Н. Гипотеза и факт – некоторые притчи в истории музыки XVII в. // Церковное пение в историко-литургическом контексте: Восток – Русь – Запад. Гимнология. – М., 2003. – Вып. 3. – С. 305–311.
10. Герасимова-Персидская Н. Дилецкий // Православная энциклопедия. – М.: ПЭ, 2006. – Том XIV. – С. 694–698.
11. Герасимова-Персидская Н. Музыка. Время. Пространство. – К.: Дух і літера, 2012. – 408 с.
12. Герасимова-Персидская Н. Некоторые особенности структуры текстов партесных произведений // К 75-летию Е. А. Ручьевской «Музыкальное приношение»: сборник статей. – С-Пб.: Канон, 1998. – С. 275–283.
13. Герасимова-Персидская Н. Партесный концерт в истории музыкальной культуры. – М., 1983. – 288 с.
14. Герасимова-Персидская Н. Русская музыка XVII века – встреча двух эпох. – М.: Музыка, 1994. – 126 с.
15. Герасимова-Персидська Н. Есхатологічна тема в українській музиці барокко // Всеукраїнська міжнародна християнська асамблея. – К., 1998. – С. 197–200.
16. Герасимова-Персидська Н. Італійські впливи в українській музиці XVII століття // Музична культура Італії та Франції: від бароко до романтизму (проблеми стилю та міжкультурних контактів). – К., 1991. – С. 17–25.
17. Герасимова-Персидська Н. Роль зв'язків хорової музики XVIII ст. з тогочасним театром у демократизації музичного мистецтва // Українське музикознавство. – К.: Музична Україна, 1974. – Вип. 9. – С. 23–45.
18. Герасимова-Персидська Н. Український варіант музичного барокко // Українське барокко. Матеріали I конгресу Міжнародної асоціації українців (Київ, 27 серпня – 3 вересня 1990 р.). – К., 1993. – С. 244–250.
19. Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII ст. – К.: Музична Україна, 1978. – 184 с.
20. Дилецкий М. Мусикійская грамматика / Подготовка и предисловие Ст. Смоленского. – СПб.: Общество любителей древней письменности, 1910. – 174с.
21. Дилецкий Н. Идея грамматики мусикийской. Памятники русского музыкального искусства, вып. 7. / Публикация, перевод, исследование и комментарии В. В. Протопопова. – М.: Музыка, 1979. – 640 с.
22. Дилецкий М. Граматика музикальна: фотокопія рукопису 1723 року / Підготовка до видання, транскрипція та коментар О. Цалай-Якименко. – К.: Музична Україна, 1970. – XCIV, 112 с.

23. Дилецький М. Хорові твори / Упорядник Н. О. Герасимова-Персидська. – К.: Музична Україна, 1981. – 253 с.
24. Духовний світ бароко. Збірник статей. – К.: Курс, 1997. – 112 с.
25. Захарова О. Риторика и западноевропейская музыка XVII – первой половины XVIII веков: принципы, приемы. – М.: Музыка, 1983. – 77 с.
26. Зосім О. Західноєвропейська духовна пісня на східнослов'янських землях у XVII–XIX століттях: монографія. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 204 с.
27. Ігнатенко Е. «Высокий стиль» партесного концерта конца XVII–XVIII вв.: звучание и значение // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. – К., 2007. – Вип. 61. – Кн. 3. – С. 28–38.
28. Ігнатенко Е. «Высокий стиль» партесного концерта: к проблеме интонационно-семантической целостности // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Питання організації художньої цілісності музичного твору. – К., 2005. – Вип. 51. – С. 113–123.
29. Ігнатенко Е. Партесные концерты петровского времени (о стилевом развитии отечественного хорового концерта) // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Музична творчість та наука в історичному просторі. – К., 2008. – Вип. 73. – С. 44–56.
30. Ігнатенко Е. Партесный концерт как феномен барочного искусства // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. *Ars medievalis – Ars contemporalis*. – К., 2006. – Вип. 41. – Кн. 2. – С. 184–196.
31. Ігнатенко Е. Рукописи партесных концертов XVII–XVIII вв.: текстологические наблюдения // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Мистецтвознавчі пошуки: збірник наукових статей та есе, присвячений ювілею Н. О. Герасимової-Персидської. – К., 2008. – Вип. 78. – С. 192–201.
32. Избранные русские канты XVIII века / сост. В. С. Копылова. – Л.: Музыка, 1983. – 80 с.
33. Ігнатенко Є. «Високий стиль» хорового концерту кінця XVII–XVIII століть: до проблеми музично-поетичної цілісності. – Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2005. – 19 с.
34. Ігнатенко Є. Партесний концерт на віршований текст – нове явище художньої культури середини XVIII століття // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Слово, інтонація, музичний твір. – К.: Видання КДВМУ ім. Р. М. Глієра, 2003. – Вип. 27. – С. 141–150.
35. Ігнатенко Є. Рукописи партесних концертів у світлі теоретичних уявлень Миколи Дилецького // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Духовна культура України: традиції та сучасність. – К., 2010. – Вип. 85. – С. 138–162.
36. Келдыш Ю. Музыкальная культура первой четверти XVIII века // История русской музыки. XVIII век. – М., 1983. – Т. 2. – Ч. 1. – С. 29–64.
37. Корній Л. Історія української музики: В 3 т. – Київ – Харків – Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 1996–2001.
38. Кузьмінський І. Витоки, музична теорія та виконавська практика партесного багатоголосся. – Дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2014. – 175 с.
39. Кузьмінський І. Музично-теоретичні трактати «Ars et Praxis Musica» Зигмунта Лявксміна та «Музикійська граматика» Миколи Дилецького: до питання їх спорідненості // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика – сучасний погляд. – К., 2011. – Вип. 102. Кн. 5. – С. 139–155.
40. Кузьмінський І. Партитурна нотація партесного багатоголосся та виконавська практика // Часопис НМАУ імені П. І. Чайковського. – К., 2010. – № 3 (8). – С. 123–133.
41. Лобанова М. Западноевропейское музыкальное барокко: проблемы эстетики и поэтики. – М.: Музыка, 1994. – 320 с.
42. Лотман Ю. Каноническое искусство как информационный парадокс // Лотман Ю. Об искусстве. – С-Пб., 2000. – С. 436–441.
43. Медведик Ю. Українська духовна пісня XVII–XVIII століть. – Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2006. – 324 с.
44. Партесний концерт. Матеріали з історії української музики / Упорядник Н. О. Герасимова-Персидська. – К.: Музична Україна, 1976. – 231 с.
45. Партесні концерти XVII–XVIII століть з кийвської колекції / Упорядник Н. О. Герасимова-Персидська, спец. редакція та підготовка до друку Є. В. Ігнатенко. – К.: Музична Україна, 2006. – 340 с.
46. Пекалицький С. Духовні твори. – К.: Камерний хор «Київ», 2008. – 55 с.

47. *Плотникова Н.* Партесные рукописи XVIII в. из Синодального певческого собрания // Вестник ПСТГУ II: Музыкальное искусство христианского мира. – 2008. – Вып. 1 (2). – С. 97–120.
48. *Плотникова Н.* Творчество Николая Дилецкого: новые открытия // Музыкальная академия, 2013 (2). – С. 77–82.
49. *Поспелова Р.* К изучению генезиса и феномена киевской нотации в контексте западных нотаций // Гимнология, вып. 2: Материалы Международной научной конференции «Памяти протоиерея Димитрия Разумовского» (к 130-летию Московской консерватории). – М.: МГК им. П. И. Чайковского, Издательский Дом «Композитор», 2000. – С. 563–571.
50. *Постернак К.* Новая жизнь партесных песнопений в эпоху классицизма // Музыкаведение. – № 2. – 2012. – С. 12–19.
51. *Протопопов В.* Музыка Петровского времени о победе под Полтавой // Памятники русского музыкального искусства. Музыка на Полтавскую победу. – М., 1973. – Вып. 2. – С. 197–248.
52. *Протопопов В.* Про хорову багатоголосну композицію XVII – початку XVIII ст. та про Симеона Пекалицького / Українське музикознавство. – К., 1971. – Вип. 6. – С. 73–100.
53. Русский хоровой концерт конца XVII – первой половины XVIII веков. Хрестоматия / Составление и исследование Н. Д. Успенского. – Л.: Музыка, 1976. – 240 с.
54. *Скрёбков С.* Русская хоровая музыка XVII – начала XVIII века. Очерки. – М.: Музыка, 1969. – 120 с.
55. *Стельмащук Р.* Про деякі аспекти виконання українських партесних концертів початку XVIII століття // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика: сучасний погляд. Ars medievalis – ars contemporalis – К., 2006. – Вип. 41. Кн. 2. – С. 177–183.
56. *Степаненко М.* Зображення українського дударя на німецькій гравюрі кінця XV століття / *М. Степаненко* // Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури. – К.: Центрмузінформ, 2003. – Вип. 3. – С. 47–53.
57. Український кант XVII–XVIII століть / упоряд., вступна стаття і примітки Л. В. Івченко – К.: Музична Україна, 1990. – 200 с.
58. Українські партесні мотети початку XVIII століття з югославських зібрань / Упорядник Н. О. Герасимова-Персидська. – К.: Музична Україна, 1991.
59. *Харнонкурт Н.* Музыка як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики. – Суми: Собор, 2002. – 184 с.
60. Херувимська пісня України та її діаспори. Антологія. – К., 2010. – 516 с.
61. Хрестоматія української доживотної музики. – К., 1974.
62. *Цалай-Якименко О.* Київська школа музики XVII століття. – Київ – Львів – Полтава, 2002. – 500 с.